קכו: כל הכלים פרק שבעה עשר שבת

וכי תימא הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו. פי' בקונטרס שיהא רלוי לעשות שום תשמיש אחר[א] ואין נראה לר"ת כי למה יש לנו להלריך שלדבר אחר יהא רלוי כיון שרלוי לדבר זה אלא נראה לר"ת דה"פ דאיכא תורת כלי עליו[ב] שתיקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך[ג] שמאחר שלכך תיקנו והכינו לכך יש תורת כלי עליו אפילו אינו רלוי לדבר אחר כמו חריות של דקל שאינן רלוין לשום תשמיש אלא לישיבה אף על פי כן (ד) יכול להכינם ולטלטלם בשבת[ד] ואבנים נמי אמרינן לעיל לאו ושיפשפו ועוד אי תורת כלי עליהם ממש[ה] לריכא למימר דכלי ניטל לצורך גופו[ו] והא דאמרי' בעירובין (ד' קנ.) גבר הגברי עשה לו בית יד מהו א"ל בוכנא קאמרת פירוש ושרי לאו משום דאי לא הוה כבוכנא ע"י הבית יד הזה הוה אסור דאפילו לא חזי למילתא אחריתי כיון שתקנוהו בידים לכך היה מותר אפי' בלא בית יד אלא נראה לר"י דהסיא מיירי בנקמו דאסור לעיל מיני' בסמוך משום דמיחזי כבונה פי' שנועץ הגבר בתוך הנקב שבמפתן עד (ט) בתוך האדן כדפירש בקונטרס התם ועלה קאי הא עשה לו בית יד באותו גבר שנקמו אי נמי שמואל לטעמיה דסבר דטעמא דרבי יהודה משום בנין אפילו בלא נעיצת גבר בארץ וכן נראה יותר כי נקמו אין פתרונו נעילה בארץ אלא דומה שהוא מעין נשמט רק שאינו נשמט ממש כדמוכח בברייתא שהביא למעלה דתקני גבר אם נשמט כולו אסור נקמו מותר רבי יהודה אומר נקמו אע"פ שאינו נשמט ולא נודע פירוש נקמו היטב ובירושלמי גרסינן גבר דר' אליעזר הוה קטיר בגמי נשמט אסור נקמו רבי יעקב בר אחא מורה בראשי אצבעותיו (ו):

ומדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין. ואע"ג דטפיח לא מבטל ליה כמו פקק כדאמרי' בפרק הישן (סוכה דף כח.) גבי סדין איכא למימר דמבטל ליה טפי מסדין[ז] ולא מצי למימר נמי פקק דמלוה שאני כדאמרי' בשילהי מכילתין (ד' קנ:) גבי מדידה דהתם לא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול אבל פקק דמשום תוספת אהל דדמי לבנין ליכא למישרי משום מלוה[ח]:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין ארבע וחמש קופות. בירושלמי[ט] מפרש כמה שיעור [י]קופות כההוא דתנינן[כ] שלשה קופות של שלשה סאין[יא]: של יהודה היא דאית ליה שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת ואמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן וכי תימא הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו ומי בעי רשב"ג תורת כלי עליו והתניא [כא]חריות של דקל שגדרן לשם עצים ונמלך עליהן לישיבה צריך לקשר רשב"ג אומר אין צריך לקשר רבי יוחנן סבירא ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא דרש רבי יצחק נפחא אפתחא דריש גלותא הלכה כרבי אליעזר מתיב רב עמרם [כב]ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת א"ל [אביי] מאי דעתיך משום דקתני סתמא נגר הנגרר נמי סתמא היא ואפי' הכי [כג]מעשה רב: **מתני'** [ד](כל) כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת א"ר יוסי בד"א [כד]בכיסוי קרקעות אבל בכיסוי הכלים בין כך ובין כך ניטלין בשבת: **גמ'** אמר רב יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן [כה]והוא שיש תורת כלי עליהן דב"ע כסוי קרקעות אם יש להן בית אחיזה אין אי לא לא כסוי הכלים אע"ג דאין להם בית אחיזה כי פליגי בכלים דחברינהו בארעא מ"ם גזרינן [כו]ומ"ם לא גזרינן לישנא אחרינא כי פליגי בכיסוי תנור מר מדמי ליה לכיסוי קרקע ומר מדמי ליה לכיסוי כלים:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין [כז]אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בהמ"ד [כח]אבל לא את האוצר מפנין תרומה טהורה ודמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש מפני שהוא מאכל [כט]לעזים [ל]אבל לא את הטבל ולא את מעשר [ראשון] שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא [לא]את הלוף ולא את החרדל ר' שמעון בן גמליאל [לב]מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה ממטלטלין אותן ואם לאו אין ממטלטלין אותן: **גמ'** השתא חמש מפנין ארבע מיבעיא [לג]אמר רב חסדא ארבע מחמש [לד](איכא דאמרי [לה]ארבע מאוצר קטן) וחמש מאוצר גדול ומאי אבל לא את האוצר שלא יתחיל באוצר תחלה ומני רבי מוקצה ושמואל אמר ארבע וחמש כדאמרי

שיש להן בית אחיזה [לו]. בית יד: ה"ג **ואמר רב יהודה והוא שיש תורת כלי עליהן.** שהכיסוי רלוי לתשמיש [לז] עצמו הוא דניטלין בשבת ואם אין תורת כלי עליו לא אמרינן כיסוי כלי הוה כלי. ולתות שידה תיבה ומגדל דתנא מתני' [לח] ניטלין יש תורת כלי עליהן דרלויין לישב עליהן ולתת עליהן מזונות לקטן ולקמן מפרש אמאי בעינן בית אחיזה הואיל ותורת כלי עליהן. אלמא לרבי יוחנן מידי דליכא תורת כלי עליו לא מטלטלין והאי קנה מאי תורת כלי עליו איכא אי משום דפותח וטועל בו אין זו תורת כלי עליו אלא תורת בנין: **וכ"ש הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו.** שרלוי להפך בו זיתים או לפצע בו אגוזים [לט] : [מ]**תורת כלי עליו.** אפי' אינו רלוי לדבר אחר): **סבירא ליה כוותיה בחדא.** דמתוקן ואע"פ שאינו קשור: **ופליג עליה בחדא.** דבעי תורת כלי: **הלכה כרבי אליעזר.** דבעינן קשור ותלוי: **מדבריהם למדנו.** בפ' בתרא[מא] בימי אביו של ר' לדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפים וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח והתם מפרש לה. וקתני מדבריהם למדנו: **שפוקקין.** את המאור בדבר שאינו קשור ותלוי: **וקושרין.** קשר שאינו של קיימא לכתחלה: **ומודדין.** מקוה ומטלניות: **מאי דעתיך.** דמותבת לרבי יצחק נפחא מהא מלי לשנויי לך הא מני רבנן היא. ואי משום דקתני לה סתמא מותבת ליה דמדסתם לן כרבנן הלכתא כותייהו: **נגר הנגרר נמי סתמא.** קתני לה וסתם לן בהא כרבי אליעזר דאסור: **מעשה רב.** למילף מיניה דכיון דסמיך למיעבד עובדא לקולא ס"מ הלכתא היא: **מתני' בכיסוי קרקע.** כגון כיסוי בור ודות דהוי כבונה אי לאו דמוכחא בית אחיזה דילה דלמשקיל ואהדורי עביד: **גמ' א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן.** דכיסויין הללו חזו לתשמיש דעלמא אבל כיסוי כלי לא אמרינן כלי הוא: **ודל"ע.** משום דאוקמא ר' יוחנן בשיש תורת כלי עליהן איצטריכא ליה למימר דכי פליגי רבנן בכלים דחברינהו בארעא פליגי דאילו כלים דעלמא אע"ג דלית להו לכיסויהן בית אחיזה מיטלטלי דכיון דבאיכא תורת כלי עליהן קיימי מה לי איכא בית אחיזה מה לי ליכא בית אחיזה אלא בכיסוי כלים המחוברים לקרקע כגון תנור וכירים הוא דפליגי משום דדמו במקצת לכיסוי בור ודות וגזרינן הני אטו הני:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין. אם צריך למקומן להושיב שם אורחים להסב בסעודה או תלמידים לדרשה ולא חיישינן לטרחא דשבת: **אבל לא את האוצר.** מפרש בגמרא: **מפנין תרומה טהורה.** כלומר ומהו מפנין דבר הראוי כגון אלו. תרומה טהורה דחזי לבהמת כהן[מב] אבל תרומה טמאה לא דאפילו לבהמת כהן לא חזיא בשבת דאע"ג דבחול חזיא כלתניא בכל שעה בפסחים (דף לב.) שאם רצה כהן מריצה לפני הכלב בשבת וביום טוב לא חזיא דזו היא ביעורה מן העולם או להיסק או לבהמה ואין מבערין תרומה טמאה וקדשים טמאין ביום טוב כדתנן (לעיל דף כג:) ואין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב ואוקימנא [מג]טעמא משום דאין שורפין קדשים ביום טוב: [מד] **לוף.** מין קטניות שאינו ראוי אי אפילו לבהמה: **לעורבין.** כגון עשירים שמגדלין עורבין לגדולה: **וזרדים.** מין קניס הם שמזרדים כשהן רכים ואוכלים אותם: **גמ' ארבע מחמש.** אם לא היה שם אלא כשיעור ה' קופות לא יפנה אלא ד' מהם שאסור לגמור את האוצר דילמא חזי גומות בקרקעיתו ומשוי להו: **מאוצר גדול.** ואם יש הרבה אין מפנין אלא חמש דחיישינן לטירחא: **מאי אבל לא את האוצר.** שלא יגמור את האוצר לא מצית אמרת דהא מרישא שמעינן ארבע מחמש: **אחלה.** אם לא התחיל בו להסתפק ממנו כבר למאכלו או למאכל בהמתו דאם כן הוה ליה מוקצה ומתניתין רבי יהודה היא: כדאמרי

וכיוצא בהן, אע"פ (שהן) [שאין] להן בית אחיזה מותר לטלטלן לגלותם ולכסותם. כי פליגי בכסויי כלים וחיברן בקרקע, ר' יוסי לא גזר ות"ק סבר גזרינן, והלכתא כוותיה. **הדרן עלך פרק כל הכלים**

פרק שמונה עשר מפנין אפילו ד' וה' קופות של תבן. פי' מפנין, מעתיקין התבואה ממקום למקום, מלשון ונוה הכהן ופנו את הבית. **אקשינן** על משנתינו, השתא ה' מפנין ד' מיבעיא. ופריק רב חסדא ארבע מחמש וחמש מאוצר גדול, ומאי אבל לא את האוצר שלא יתחיל באוצר תחילה, ומני רבי יהודה היא דאית ליה מוקצה. ובא שמואל ופריק פירוק אחר ודברים [נ"א: ודבריו] פשוטים הן. **אבל** סוגיא דשמעתא כרב חסדא, דמתניתא סתמא תנן כוותיה, שאין מתחילין באוצר תחילה, ולא בתבואה צבורה, ומדבעא רב נחומי כמה שיעורי תבואה צבורה ותנא כמה שיעור תבואה צבורה לתך, ש"מ דהילכתא כהני מתניתא [מד]קטרחינן [נ"א: דשקלינן וטרינן] לפרושי טעמייהו. ויש מי שאומר הילכתא כשמואל דמוקים למתניתין כרבי שמעון דלית ליה מוקצה והילכתא כוותיה.

מה א ב ג מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלי"ג טוש"ע או"ח סימן שח סעיף י:

א ד ה מיי' פכ"ח מהלי' שבת הלכה ב ופכ"ו הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלג סעיף ח:

מוסף רש"י

חריות. עגפים קשים כעין מסהוקקו שדלאות של לולגין וגפלו עלין שלהן קרי להן חריות (לעיל נ.). שגדרן לעצים. שחתכן להיסק (לעיל קכה:) כל לקיטת תמרים קרי גדילה (לעיל נ.). צריך לקשר. מע"ש (לעיל קכה:) לקשרם יחד מבעוד יום להוכיח שלשיבה עומדים, ופס לא קשרם יחד אסור לטלטלן למחר, דלא הוי יחוד במחשבה (לעיל נ.). ומודדין. להתלמד על דבר הוא סלא (לעיל קנו.).

הדרן עלך כל הכלים

מפני האורחים. שזימן לאכול ואין מקום להסב, ומפני בטול בהמ"ד. שאין לתלמידים מקום לשב (ביצה לה:). ולא את הלוף ולא את החרדל. מטלטלן בשבת, שאינם ראויים היום, לא זה לבשל ולא זה לטחון. לוף מין קטניות ואינן ראוין למאכל כשהוא חי ואפילו לעופות (ב"מ קיג.).

מוסף תוספות

א. ולאותם תשמישין קרי 'תורת כלי'. ריטב"ש. ב. צורת כלי קאמר. ריטב"ש. ג. ותיקונו מוכיח עליו שהוא מתוקן לכך. ריטב"ש. דנגר היינו עץ בעלמא שלוקח מבין העצים, שאין עליו שום הכירא כלל, ומ"ה צריך שיתקננו במעשה גמור וכו' כדי שיהא ניכר שהוא מוכן להיות פותח ונועל בו, וכיסוי כלים ג"כ שבכאן אינן אלא דפין בעלמא ולפ' מצריך בהן ר' יוחנן תורת כלי כלומר שיעשה בו מעשה כדי שיהא ניכר שהוא עומד לכך. מ' הר"ן. ד. וחשיב לרבנן דרשב"ג מעשה מה שקושרו והכינו לכך. לש"ש מ' י. ה. שעושין בו מלאכה אחרת. לש"ש מ' י. ו. ובהא הוא דפליג אדרשב"ג, דאלו רשב"ג לא בעי לא מעשה ולא קשירה אלא מחשבה בעלמא. לשב"ש. ז. והוי כמו פקק החלון. תוס' הרא"ש. ח. דהצלת טומאה. תוס' הרא"ש. ט. ולכאורה משמע ממתני' דהני ד' או ה' קופות שאין להם שיעור, אלא אפי' גדולות מאד, אבל בגמ' מוכח שיש להם שיעור וכן הוא וכו'. ריטב"ש. י. א"ל ילמד סתום מן המפורש. ריטב"ש. יא. היו תורמים [את הלשכה], אלמא דסתם קופה ג' סאין הוא. ריטב"ש.

רב נסים גאון

פרק שמונה עשר מפנין ר' יהודה היא דאמר מוקצה. ור' שמעון לית ליה מוקצה. אצל כל פחמא [עיקר כל זה] בפרק במה מדליקין, וכבר פירשנו זה בפרק יציאות השבת.

מוסף הש"ס

(א) רש"י ד"ה ה"ג וכו' לתשמיש לעצמו הוא: (ב) ד"ה וכ"מ הכא וכו' גוזיס הכ"ד ואמר כך מ"ה אין צריך לקשר אלמא דאיכא תורת כלי עליו: (ג) רש"י ד"ה לוף מז"מ. וע"ב ס"א תורמוס: (ד) תוס' ד"ה וכי תימא וכו' אלא אפילו לשיבה אעפ"כ. ע"ב ועי' בתפא"י: (ה) **באי"ד** עד לתוך האדן: (ו) **באי"ד** מוכיח בראשי אצבעותיו כזה V:

הגהות הב"ח

(מא) רש"י ד"ה ה"ג וכו' לתשמיש לעצמו הוא: (מב) ד"ה וכ"מ הכא וכו' גוזיס הכ"ד ואמר כך מ"ה אין צריך לקשר אלמא דאיכא תורת כלי עליו: (מג) רש"י ד"ה לוף מז"מ. וע"ב ס"א תורמוס: (מד) תוס' ד"ה וכי תימא וכו' אלא אפילו לשיבה אעפ"כ. ע"ב ועי' בתפא"י: (מה) **באי"ד** עד לתוך האדן: (מו) **באי"ד** מוכיח בראשי אצבעותיו כזה V:

רבינו חננאל

שמעינן ליה דבעי תורת כלי. ואוקימנא בקנה שהתקינו להיות נועל ופותח בו בדאיכא תורת כלי עליו ובהא א"ר יוחנן הלכתא כרשב"ג, אבל בחריות של דקל שגדרן לעצים דשרי רשב"ג בלא קישור לא סבר לזה ה' יוחנן כוותיה. ועליהן אמר, ר' יוחנן סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא. דרש ר' יצחק נפחא אפתחא דבי ריש גלותא הילכתא כר' אלעזר שאין פוקקין אלא אם הוא קשור ותלוי. ואותבה ר' עולא מהא דתנן בסוף שבת מדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת. א"ל אביי לרב עזורא למה אותיבתיה מיהא מפני שהיא שנויה סתם, וקיי"ל הלכה כסתם משנה, נגר הנגרר נמי סתמא היא והיא שנויה סתם אליבא דר' אלעזר. ושני ליה אע"פ דהא סתמא והא סתמא, הא סתמא דפוקקין ומודדין וקושרין בשבת עבדו בה עובדא ומעשה רב וזו הלכה למעשה. והילכתא כחכמים ונדחה דרשא דר' יצחק נפחא. ואמרינן בתלמוד א"י א"ר יוחנן אתיא יחידאה דהכא סתמא דתמן ויחידאה דתמן כסתמא דהכא. פי' יחידאה דהכא דהוא ר' אלעזר דפקק החלון כסתמא דנגר הנגרר [ויחידאי דנגר הנגרר] דהוא ר' יהודה כסתמא [דפקק החלון], וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו. **כל כסויי הכלים שיש להן בית אחיזה ניטלין בשבת. א"ר יוסי בד"א בכסויי קרקעות וכו'. א"ר יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן.** ואמרינן כולי עלמא בכסויי קרקעות אם יש להן בית אחיזה שרי ואי לא אסיר לטלטלן, כגון כסויי הבארות וכסויי הדות וכיוצא בהן. כסויי כלים, כגון כדות ופיטסים